

Duivelsvlek

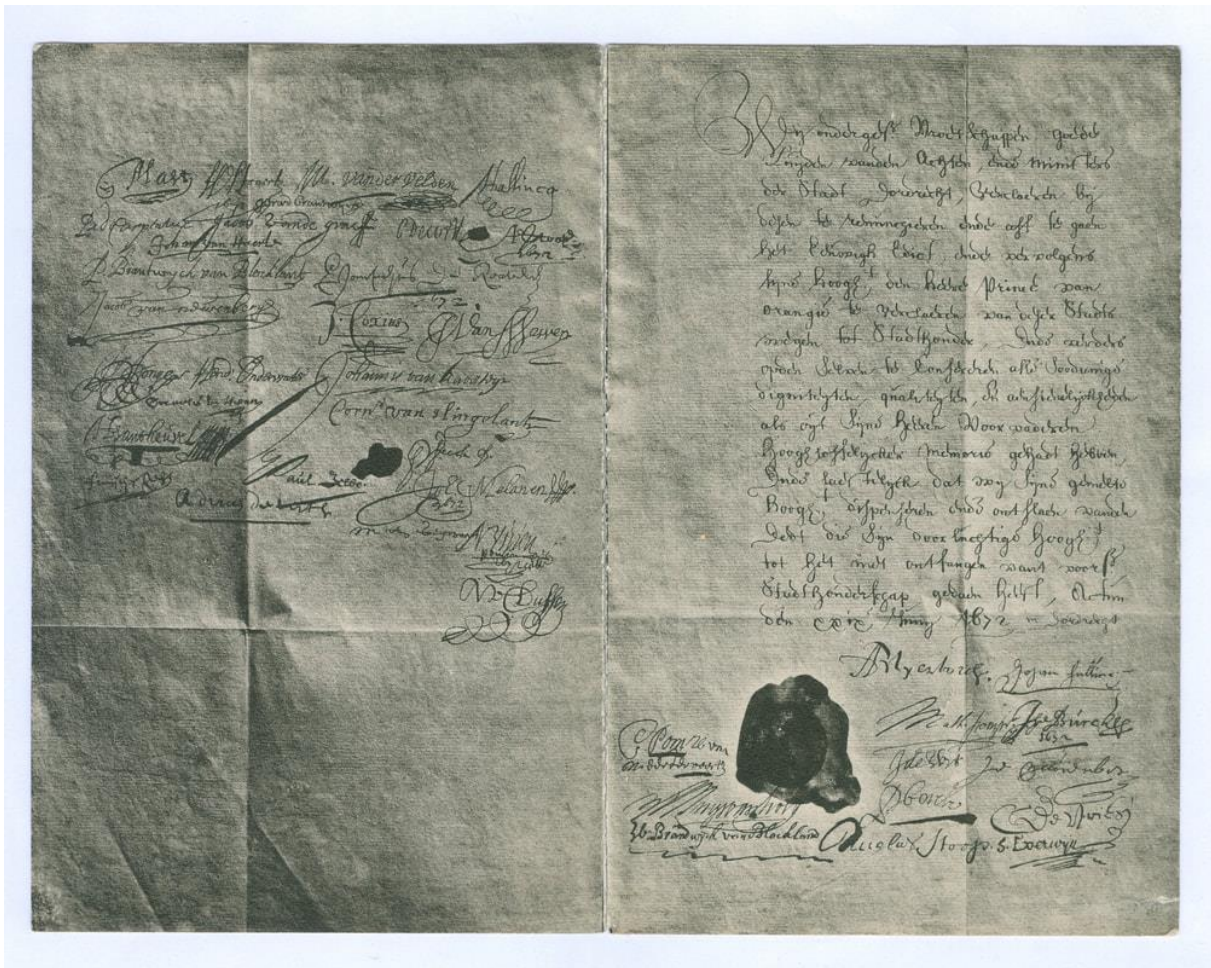

Tussen 1521 en 1522 verbleef Martin Luther in kasteel Wartburg (Eisenach) ondergedoken als 'Jonker Jörg', en vertaalde er het Nieuwe Testament in het Duits. Zijn bekende uitspraak 'ik heb de duivel met inkt verjaagd' werd letterlijk geïnterpreteerd in een legende. Hij zou zijn inktpot naar de duivel gegooid hebben omdat die hem van zijn vertaalwerk hield. Rond 1650 werd er voor het eerst melding gemaakt van een 'inktvlek' in de kamer waar Luther verbleef. Goethe heeft hem gezien en de gebroeders Grimm schrijven erover. Bezoekers krabden een stukje van die vlek af en namen die mee als souvenir. Rond 1900 is de vlek weg want hij werd zo vaak bijgekleurd dat het niet meer geloofwaardig was.

Jakob Staehlin von Storcksburg, *Echte anecdoten van Peter den Grooten* – Eerste deel (Amsterdam, J. Yntema, 1787) p 110-112; Tsaar Peter de Grote bezoekt in 1716 Wittenberg in Saxon.

De aanzienlyke Reiziger liet zich nog vóór den maaltyd in de Slotkerk brengen, waar hy het van metaal in Basrelief gegooten beeld van Luther, levensgrootte, op deszelfs graf, met aandacht beschouwde, en met deeze woorden van hem afging: "Dat heeft de Man zeer wel verdiend." Als hy vervolgens in de kamer kwam, waar Luther gewoond had en gestorven was, werd hem ook in deeze studeerkamer een zeer groote **inktvlak** aan den muur getoond, en het oude sprookje daarby verteld; dat de Duivel eens aan Luther verscheenen was, en hem met allerlei begoochelingen in zyne overdenkingen zocht te stooren, waarover zich de Doctor zo belgde, dat hy den inktkoker, in zyn vuist nam, en den Duivel in 't gezicht smeet; waardoor die groote **inktvlak**, die men nooit had kunnen uitwisschen ontstaan was. Czaar Peter lachte hartelyk over deeze vertelling en zeide niets anders dan alleen deeze woorden: "Zou deeze wyze Man waarlyk nog aan een zichtbaaren Duivel geloofd hebben?" Ook zag de Monarch, dat deeze berookte muur van onderen tot boven met potloot beschreeven was, en toen hy, op zyn vraage, wat deeze naamen beduiden wilden, vernam, dat het altemaal naamen van vreemdelingen en reizigers waren, die voorheen de wooning van Luther bezogt, en tot een kenteeken, dat zy daar zelfs in persoon geweest waren, hunne naamen hier geschreeven hadden; zo zeide de Czaar: "Wel nu, dan moet ik 'er myn naam ook by schryven," haalde een stukje kryt uit zyn zak, en schreef zyn naam PETER, met Russische letteren, naast de evengemelde **inktvlak**. Om dit eigenhandig gedenkteeken van den Russischen Monarch ongekwetst te bewaaren, is reeds voorlang een paar duim boven het zelve een verhevene lystje van blik, omtrent zeven of agt duim in den omtrek, met een traliwerk voor hetzelfde geplaatst geworden, waardoor men den naam van den Czaar duidelyk leezen kan. Zo heb ik denzelven nog in den jaare 1735, op myn reize naar Rusland, op de gemelde plaats gezien en geleezen.

Politieke inktvlekken

Het Eeuwige Edict was een in 1667 door de Staten van Holland genomen besluit om het stadhouderschap over dat gewest af te schaffen en zo de politieke macht van de Oranjes te beperken. In 1672 verkregen Oranjegezinde burgers na hevige protesten dat het edict werd ingetrokken en Prins Willem tot stadhouder werd aangesteld. De zieke Cornelis de Witt, regent in Dordrecht, werd gedwongen dit besluit te ondertekenen.

Steven Hermansz Cate, *Neêrland's glorie. De geschiedenis der Nederlandsche Republiek van 1648-1713. Tweede deel* (Amsterdam, A. Akkeringa, 1876) p 711.

[Cornelis de Witt ondertekent de 'acte van herroeping van het eeuwige edict'] "...achter zijn naam plaatst hij echter de letters V C – *vi coactus*, door geweld gedwongen. Doch het volk, door een predikant er van onderricht, wat die beide letters beteekenen verlangt op dreigenden toon dat de pen er doorgehaald worde, waaraan de Witt voldoet". In voetnoot: "Van deze vermaarde 'acte van herroeping van het eeuwige edict' vindt men een facsimilé in: Mr. J. C. de Jonge, *Verhandelingen en onuitgegeven stukken, 2e dl.* Zij is ondertekend door 42 personen; de handteekening van de Witt is de 21e. Men kan uit dit stuk zien, dat de Witt niet de laatste was, die zijne handteekening plaatste, doch dat ná hem nog verscheidene personen teekenden. De letters V. C. zijn niet meer zichtbaar; het is alsof er een **inktvlek**, ter grootte van een kleine erwit, doch niet zoo rond, op geworpen is. De volgende ondertekenaar, Abraham Stoop, schijnt van de inktvlek de punt aan het uiteinde van het dunne been der A gemaakt te hebben. Men kan zien dat de Witt met geen vaste hand zijn naam geschreven heeft. Trouwens, het is niet te verwonderen dat zijne hand van ontroering beefde, toen hij door zijne ondertekening mede hielp vernietigen, waaraan vooral hij en zijn broeder zoo vele jaren met onverdroten ijver en doortastendheid, in het belang hunner partij, gewerkt hadden."

De Vrede van Rijswijk, 20 september 1697, maakt een einde aan de negenjarige oorlog. Jacob Hendrik Hora Siccama, 'De vrede van Rijswijk' in *Haagsch jaarboekje voor 1896* (Den Haag, Mouton & Co, 1896) p 35-103, citaat p 95-96.

Naar de overlevering wil, zoude nog lange jaren daarna een **inktvlek** zichtbaar zijn geweest op den vloer van het vertrek waar de onderteekening der tractaten had plaats gehad*, als 't ware getuigend van de verwarring waarmede het in dien Septembernacht op het koninklijk huis te Rijswijk was toegegaan. Werkelijk, er zoude bezwaarlijk beter symbool kunnen worden uitgedacht voor de verrichtingen der Conferentie, dan een uitgestort inktvat!

* *Groot Algemeen Historisch, Geographisch, Genealogisch en Oordeelkundig Woorden-Boek*, 1732. D. IV in voce 'Rijswijk': "Men ziet op de grote zaal, alwaar de gevolmachtigden de vrede getekent hebben, nog een grote inktvlak op de vloer, ter gedachtenisse van dat grote werk daar opgestort."

De Vrede van Rastatt, 7 maart 1714, maakte samen met de vrede van Utrecht een eind aan de Spaanse Successieoorlog. In hetzelfde Rastatt maakte de moord op Franse diplomaten, 29 april 1799, een einde aan de vredesinspanningen tussen Frankrijk en Oostenrijk.

Adriaan van der Willigen, *Aanteekeningen op eene reize van Parijs naar Napels, door het Tirolsche en van daar door Zwitserland, en langs den Rhijn terug naar Holland* (Haarlem, A. Loosjes, 1811) p 42, [beschrijft zijn bezoek aan het slot van Rastatt]

Eene menigte vertrekken, die 'er slordig uitzagen en veelal met verschoten tapijten, waar onder eenige oude van de Gobelins, behangen waren, doorlopende, wees men mij ook de zaal, waarin de vrede tusschen den Duitschen Keizer en den Koning van Frankrijk, in 1714, gesloten is, en daar bij een kabinetje, waarin de Prins Eugenius en de Maarschalk De Villars deswegens in onderhandeling geweest waren; Prins Eugenius hier bij, naar men verhaalt, moeilijk wordende, wierp de pen weg, waardoor 'er eene **inktvlak** op den muur kwam, en deze inktvlak deed men mij als iets merkwaardigs opmerken. Men zal zich ook de vredesonderhandelingen, welke hier in 1799 plaats gehad hebben, herinneren, gelijk ook den zonderlingen moord van twee der Fransche afgevaardigden ter dier gelegenheid: men wordt hier dus niet alleen door inkt-, maar ook door bloedvlekken aan onderscheide vredesonderhandelingen herinnerd.

In 1803 verkocht Frankrijk zijn kolonie Louisiana aan de Verenigde Staten. Nog in 1835 werd er gediscussieerd in de Chambre des Députés over financiële compensaties. *Rotterdamsche Courant*, 18 april 1835 (nieuws uit Parijs)

De discussien bij de Kamer der Gedeputeerden over de amerikaansche schadeloosstelling duren nog voort. Gisteren heeft men, onder anderen, de heeren Glais Bizoin, Charamaude en Auguis tegen het ontwerp gehoord. De laatste, die met veel drift tegen het toestaan der gevraagde som sprak, had het ongeluk den inktkoker om te stooten, zoodat de inkt langs het wit marmeren spreekgestoelte afliep. Hierover geraakten eenige ministeriële leden aan het lagchen, en nu riep de heer Auguis uit, dat de Ministers zich gelukkig mogten achten, indien die **inktvlak** hun schandelijk traktaat bedekte en onleesbaar maakte.

In 1871, na de Frans-Duitse Oorlog, verbleef ex-keizer Napoleon III enige tijd als krijgsgevangene in Schloss Wilhelmshöhe in Kassel. 'Een stuk geschiedenis' in *Rotterdamsch Nieuwsblad*, 7 maart 1892.

In de *Nineteenth Century*, doet de bekende Engelsche oorlogscorrespondent Forbes een verhaal, omtrent een historische **inktvlek**. Napoleon III was overgebracht van Sedan naar Wilhelmshöhe; Forbes had den nacht doorgebracht in het kasteel Belle-Vue, in dezelfde kamer waar Napoleon den vorigen nacht had geslapen. In den loop van den dag zat ik aan een groote eikenhouten tafel, die zich in het vertrek bevond, om mijn verslag te schrijven voor de *Daily News*. Er was op het kasteel gebrek aan levensmiddelen. Het gevolg van den keizer had grooten honger gehad. Een journalist, die by mij was, zat te kluiven aan een been van een ham, het laatste dat wij nog hadden. Woedend over zijn sober maal, wierp hij plotseling het been op de tafel met een weinig parlementaire uitdrukking. Deze rest van het festijn viel tegen mijn inktkoker, wiens inhoud over de tafel liep. Toen ik eenige maanden geleden weer het kasteel Belle Vue bezocht, vestigde de gids mijn aandacht op een enorm groote **inktvlak** op de eikenhouten tafel en hij hield daarbij de volgende rede: "Dat is gedaan door den inktkoker, die gebruikt is voor de onderteekening van de capitulatie van Sedan. Von Wimpffen was zoo bewogen over het feit, dat hij zulk een document moest parafeeren, dat hij den inktkoker omwierp." En de gids voegde er dan nog aan toe: "Een twintig-tal Engelschen hebben reeds waanzinnige sommen geboden voor dezen inktkoker. Zijn eigenaar zou hem echter niet willen afstaan voor een keizerrijk."

In 1890 ontsloeg de Duitse Keizer Wilhem II zijn kanselier Otto von Bismarck. 'Nog meer inktargumenten' in *Limburger Koerier*, 18 december 1903

In een onlangs te Berlijn verschenen werk, getiteld 'Der Deutsche Kaiser', beschrijft zekere Wilhelm Schwaner hoe bij Bismarcks aftreden het tot hooglopende scenes tusschen Keizer en Kanselier zou zijn gekomen, zóó hevig zelfs, dat Bismarck naar een **inktpot** greep om zich hiervan te bedienen als argument. [...] Hoe hetzij, de inkt zal voortaan zijn rol wel blijven spelen bij de Bismarcklegenden, evengoed als de verdwenen inktvlek op den Wartburg nu eerst recht tot de historie is gaan behooren.